

การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

THE DEVELOPMENT OF PUBLIC WELFARE MANAGEMENT OF
SANGHA ADMINISTRATORS IN MUNG DISTRICT
RATCHABURI PROVINCE

พระสมุห์วศิน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์)

Phrasamuwasin Visuddho (Pongsak)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: Phrasamuwasin@gmail.com

Received March 10, 2020; Revised May 24, 2020; Accepted July 16, 2020

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม จริยธรรมมีมากขึ้น วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างจากวัดมากขึ้นทุกทีเป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาระหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์นี้พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความรู้ความเข้าใจทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ด้านวัตถุนั้นก็มิโดยอ้อม เช่น การขอความช่วยเหลือในการทำงานสาธารณประโยชน์หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น การสาธารณสงเคราะห์นับว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ในเขตปกครองของตนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี สถาบันสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์แก่กุลแก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทย จึงตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทย

คำสำคัญ: การพัฒนา, การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์, พระสังฆาธิการ

Abstract

National development focuses on the development of economic prosperity. Causing Thai society to change into a civil society is a popular consumer society Moral decline Ethics is more The way of life of Thai people is getting more and more away from temples. It is becoming more and more social problems. The important obligation of the monks towards the Thai society is to provide the main assistance. In this work, the monks provide direct psychological support, such as reliance on psychological calmness. Relief and encouragement by performing various rituals to comfort the mind of the people as for material aid, indirectly, such as asking for help in public work or inviting the donation of goods to people in disaster, such as public welfare is considered an important work of the Sangha. Which the Sangha Synod has stipulated the duties of primate, primate, district primate, district primate district has a duty to control and promote the maintenance of order, religious education, welfare Propagation of Buddhism Public facilities And public welfare In their own territory, proceed well Thai monastic institutions have foreseen problems that arise in Thai society. Which is considered an important duty and burden to play a role By providing aid to the public Both the mind and the object as well as various aspects To help alleviate the suffering of people in society For this reason, Thai society Therefore set hopes with the monastic institution to come to help restore, heal And is a morale for Thai society

Keywords: Development, Public Welfare Management, Sangha Administrators

บทนำ

พระสังฆาธิการมีหน้าที่ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นที่เรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนี้พระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมตลอดทั้งควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ซึ่งแจ่มแจ้งแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นที่เรียบร้อย พร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การที่พระสงฆ์จะมีหน้าที่ต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอนและการเผยแผ่พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญา และสูญเสียศรัทธาจาก

ญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้ หากระบบการปกครองสงฆ์เป็นระบบกำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่ต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกล่า ระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช ส่วนระบบกล่อมเกล่าสำหรับผู้ที่ผ่านมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัยโดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์ อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือ การกล่อมเกล่าทั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงามทั้งคุณธรรมและปัญญา นอกจากนั้นการศึกษาโดยใช้พระธรรมวินัยเป็นเครื่องฝึกฝน พัฒนานั้นเป็นการเล่าเรียนการวิชาการพระพุทธศาสนาและการฝึกฝนพัฒนาจิต ที่เรียกว่าปริยัติ และปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุมชนสงฆ์ วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในสังคมที่งดงามและมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนับว่ามีความสำคัญมาก (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

หน้าที่ของพระสังฆาธิการ

การบริหารงานเป็นกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือจะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นภารกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนามี 6 ประการดังนี้

1. ด้านการปกครอง การปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองของตนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ)) ผู้ปกครองวัดก็คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ 9 เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องปกครองวัด ทั้งนี้บทบาทของพระสังฆาธิการในด้านการปกครองนั้น ยังได้มีการตั้งความคาดหวังถึงการแสดงบทบาทที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการไว้ว่ารัฐและมหาเถรสมาคม ควรร่วมกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้วิถีชีวิตตนได้ สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มหาเถรสมาคม ควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน พระสงฆ์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิด ขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตาม

ภารกิจคณะสงฆ์ เช่น การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2. ด้านการศาสนศึกษา การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของ มหาเถรสมาคม มาตรา 15 ตรี มีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์ และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางของกฎมหาเถรสมาคม ได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุม และส่งเสริมศาสนศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี” การจัดการศาสนศึกษาดังกล่าว คณะสงฆ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจน ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา 37 ว่า “เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์” จึงเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาและวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. 2528 ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง และให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้ 1. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา 2. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด และ 3. ในบางกรณีให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริหารด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุบาสก อุบาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติดังกล่าวนี้จะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษา และบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้น ว่าโดยลักษณะ ควรแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร และการสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามที่พระเทพปริยัติสุธี กล่าวคือ 1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนให้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา 2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา 3. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมนิสัยเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้วัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ

ตั้งแต่วัยเด็ก และ 4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณร ศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (แผนกสามัญศึกษา) และมีการศึกษาวิชา พระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้ แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้มี ผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อ ประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ (1) ทิฐฐมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) (2) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) (3) ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน) (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺเฑ), 2550) หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอน ประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนา ดังนี้ 1. อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณะสัญญาและอบรมในเรื่อง จรรยาบรรณตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ 2. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้ เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย 3. หาอุบายวิธีให้ได้ยิน ได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็น ประโยชน์ 4. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธีและการปฏิบัติ 5. เทศนาสั่งสอน ประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง 6. หาอุบายวิธี สกัดกั้นสังฆกรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ชอบ 7. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์ วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น 8. ขวนขวาย จัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี หรือเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ที่เกี่ยวกับการไหว้ พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรม ตามวัดต่าง ๆ ได้ท่อง ได้อ่านได้ ได้ฟังตามควรแก่สถานที่และโอกาส 9. ขวนขวายจัดหาเครื่องอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภท สำหรับชั้นประถมขึ้นไว้เพื่อให้เด็กขัดสนยืมใช้ในการเรียน

5. ด้านการสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่า เป็น “ค่านาม” หมายถึง “การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบ บริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น พระเทพปริยัติสุธี หมายถึง 1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน 2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัด ราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง 3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร 4. การศาสน สมบัติของวัด การสาธารณูปการทั้ง 4 ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 37 (1) เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติ

ของวัดให้เป็นไปด้วยดี งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบารมีเจ้าอาวาสและเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลมใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะให้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตรา ชี้แจง แนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัครสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่งหน่วยงานหรือของบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติหรือประชาชนทั่วไป การสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจ กระทำได้โดย เป็นที่ปรึกษาแนะนำในปัญหาชีวิตและด้านอื่น ๆ เช่น ทางวิชาการบางอย่าง และทำให้วัดร่มรื่นสมเป็นอารามให้ความร่มเย็นทางการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เป็นที่ตั้งแห่งความเคารพศรัทธา เลื่อมใสและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์ ด้านวัตถุ กระทำได้โดย แนะนำชักจูงให้ผู้อื่นกระทำ เช่น การสาธารณูปโภค จัดให้มีโรงเรียน โรงพยาบาล ถนน บ่อน้ำ เป็นต้น และนำสิ่งของหรือบริการที่รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มีประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางนำไปบริการแก่สังคม การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี 4 ประการ คือ

1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ตัวเองหรือโครงการที่กำหนดเองทั้งที่เป็นกิจการประจำหรือกิจการชั่วคราวก็ได้
2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชน หรือผู้ใดผู้หนึ่งได้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์ แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น
3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและอื่น ๆ
4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ เช่น การประสูตทุกข์ การประสูตอัคคีภัย การประสูตวาตภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือแม้ยามปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์คนพิการ และสงเคราะห์โดยประการอื่น (พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ)

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ดังนี้ (1) เพื่อความเรียบร้อยแห่งพระภิกษุสามเณร (2) เพื่อการนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส (3) เพื่อการสร้างศาสนทายาทที่มีความรู้อันเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาในอนาคต (4) เพื่อความผูกพันระหว่าง

คณะสงฆ์กับประชาชนทั่วไป (5) เพื่อสร้างแบบอย่างอันดีงามแก่ประชาชน (6) เพื่อการประสานระหว่างคณะสงฆ์กับองค์กรของรัฐ อันจะทำให้เกิดความร่วมมือกันเป็นไปด้วยดี

การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ 1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มิวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ชุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ 3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อ เครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์ และ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้ง หน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545)

การสาธารณสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อนโครงการสงเคราะห์พระสงฆ์สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาสพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการออมทรัพย์การช่วยเหลือผู้ยากไร้ (กรมการศาสนา, 2542) บทบาทของพระสงฆ์ที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตโดยการสาธารณสงเคราะห์ให้กับชาวบ้าน ซึ่งพอสรุปได้ว่าพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชาวบ้าน เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน หากพระสงฆ์เข้าร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหาที่จะมีส่วนช่วยให้ชาวบ้านเกิดความเคารพศรัทธา แม้ปัจจุบันพระสงฆ์จะประพฤติตัวออกนอกกรอบวินัยไปบ้างแต่ชาวบ้านโดยเฉพาะภาคอีสานก็ยังให้ความเคารพนับถืออยู่เช่นเดิม (พระครูสุภาจารวัฒน์, 2542) ความสำคัญของภารกิจด้านนี้ว่าการสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง

เชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์ เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส (บุญศรี พานะจิตต์, 2546)

สรุปได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชน ในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้วยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้าน อีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทาง คุณภาพชีวิตประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

จากแผนภูมิสามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1. **ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล** ประชาชน สังคม หรือคนในชุมชนมีการติดต่อกับวัดน้อยลง หน่วยงานราชการ หรือองค์กรคณะสงฆ์นั้น จำเป็นที่จะต้องยกระดับความรู้ความสามารถของพระสังฆาธิการหรือพระภิกษุสงฆ์ ให้มีศักยภาพความสามารถที่จะดำเนินกิจการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนหรือสังคมต่อไป ซึ่งหากเกิดปัญหาแล้วนั้นในทุกปัญหาต้องมีระยะเวลา และความเหมาะสมของกาลเวลา เพราะบางปัญหาก็มิใช่จะแก้ได้ อาจจะต้องรณรงค์ประกอบที่พร้อมสำหรับการแก้ปัญหา นั้น ๆ มาถึงก่อนก็เป็นได้ แนวทางการพัฒนา ต้องประสานความร่วมมือในทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่แล้วนำตถุผล ความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคม และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ ในอันที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากหรือชุมชนสังคม โดยรวมให้มีความเจริญและมีการพัฒนาไป เป็นขั้นตอนโดยที่มีความร่วมมือจากหลายฝ่ายมาช่วยกันพัฒนานี้ก็จะมีความเจริญก้าวหน้าไปได้ อย่างลงตัว และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางความคิด และทางการปฏิบัติด้วย เพื่อให้ ประโยชน์อันเกิดความร่วมมือนี้ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมหรือหมู่บ้านในการเกื้อกูล สาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการสัมฤทธิ์ผล

2. **ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์** การทำงานของพระสังฆาธิการในปัจจุบันมีแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้นทุกขณะ ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่พระสังฆาธิการได้ทำนั้น ก็มีความยากในหลาย ๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร พระสังฆาธิการต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างจริงจัง และความมีศรัทธาในเรื่องที่ทำนั้น ๆ ด้วยเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นไปอย่างดีและเป็นส่วนที่จะนำพาหรือสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญต่อไปเท่าที่กำลังและความสามารถจะกระทำได้ แนวทางการพัฒนาในสังคมหรือชุมชนของพระสังฆาธิการนั้นเป็นตัวเชื่อมการพัฒนานั้นให้เกิดมีได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ที่สำคัญต้องมีระบบของวางแผนงานที่ดี โดยเริ่มจากการวางแผนเรื่องคนหรือบุคลากร ต่อมาเรื่องเงินหรืองบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวก และประหยัดเวลา และงบประมาณ และประการสุดท้ายต้องวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ พระสังฆาธิการควรนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมเรื่องของหลักอปริหานิยธรรม คือ ธรรมนำความเจริญมาให้หมู่คณะ เช่น เรื่องความสามัคคีพร้อมกันทำงาน หรือความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะช่วยการทำงาน และอีกประการหนึ่งความเป็นมืออาชีพก็ คือ ความยอมรับนับถือและให้เกียรติคนอื่นหรือเคารพผู้อื่น

เป็นต้น ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วย ความราบรื่นและรวดเร็ว ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย และที่สำคัญชุมชนและประชาชนจะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว

3. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ความแตกต่างในปัญหา ปัจจุบันนั้นมีความซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อนและมีความจำกัดในหลายเรื่องหลายประการด้วยกัน ในการที่พระสังฆาธิการควรจะต้องมีการประมวลปัญหาและหาความเป็นไปได้ในแนวทางที่จะนำมา แก้ปัญหาต่าง ๆ ในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน มีองค์ประกอบ และข้อปัญหาที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ และเป็นกรณีไป โดยที่ต้องใช้หลักเหตุผล และหลักการคิด และการประยุกต์ใช้หลักพุทธวิธีและหลักวิทยาศาสตร์ประสานนำหลักทั้งสองอย่างนำมาใช้อย่างมีความ ยืดหยุ่นและมีความลงตัวก็อาจจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำหลักการเหล่านี้มาใช้แก้ปัญหา ต่าง ๆ ให้บรรเทาเบาบางหรือให้ปัญหาลดน้อยลง เพื่อการรักษา และการทำนุบำรุงในด้านการเกื้อกูล สาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนเพื่อให้ได้ใช้งานกันต่อไป ได้แนวทางการพัฒนา ต้องมีการวางแผนที่มีหลักการแนวทางในลักษณะการประยุกต์ ในหลายมิติหรือในหลาย ๆ แนวทางที่มา จากความร่วมมือ และการร่วมใจของคนในชุมชน ในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้อง สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งทางด้านความคิดและทางด้านการปฏิบัติในการเกื้อกูลสาธารณ สมบัติสถานที่อันเป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก พระสังฆาธิการต้องแกนหลักในการ รวบรวมความ ร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่ เกี่ยวข้อง โดยการสร้างความเข้าใจในแนวทางต่าง ๆ เพื่อการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสมบัติ และความภาคภูมิใจของคนและประชาชนในชุมชน ด้วยการรวมพลังความสามัคคีระหว่างชุมชนในส่วน ต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญและการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป จากสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากของสังคมทำให้ปัญหาของ ชุมชนกับวัดมีมากขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและความเชื่อถือของคนในชุมชนและ สังคม จึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องมีการกลั่นกรองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ เรื่อง ในแต่ละ ปัญหาที่มีความแตกต่างกันและมีความซับซ้อนตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ ก็เป็นสิ่งที่ท้าทาย ความสามารถของพระสังฆาธิการจะต้องใช้ความอดทน ความพยายาม ต้องมีความมุ่งมั่นและศรัทธา ในการที่จะสร้าง และนำพาความเจริญและการพัฒนากับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและ อุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมาก ต้องอดทนและฝ่าฟันสิ่งต่าง ๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำพาความเจริญมาสู่สังคมให้จงได้ ในการที่จะเป็นการสงเคราะห์ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่เป็นการเกื้อกูลเพื่อสร้างความสุข ให้กับคนหมู่มาก นี่ก็เป็นภารกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสังฆาธิการที่จะต้องทำให้ได้ แนวทาง การพัฒนา พระสังฆาธิการต้องพัฒนาความรู้ และความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชน ทั่วไป เพื่อเป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทาง การพัฒนาเพื่อการเกื้อกูลประชาชนทั่วไปได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นในทุกส่วนและทุกเรื่องราวที่มีความ จำเป็น และเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนตามแนวทางและความปรารถนาของชุมชน พระสังฆาธิการ

ต้องใช้การประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพร้อมกับบูรณาการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อการวิเคราะห์สังเคราะห์และการนำมาเป็นแผนที่จะต้องนำไปใช้หรือปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญจะต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก และต้องมีความถูกต้องชัดเจนมีความยุติธรรมในการดำเนินแนวทางในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ให้ได้รับผลดีความเจริญให้เกิดขึ้นจากการดำเนินการในสิ่งเหล่านั้น

สรุป

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น วัดและพระสงฆ์ภาวนานั้นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประคับฝ่ายอาณาจักรในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ พอที่พระสงฆ์ภาวนาจะช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ พระสงฆ์ภาวนาและต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหมู่มากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองและหาเหตุผลในการทำงานต้องมีความรอบรู้และรอบคอบสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้างเป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสงฆ์ภาวนา เพราะว่าวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไปด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญและผาสุกต่อไป

การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติมีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษาที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติสถานก็จะมีคุณค่าทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิมนั้น ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อยจำเป็นที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญก่อนที่สาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ในฐานะที่พระสงฆ์ภาวนาหรือวัดหรือองค์กรที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้องหันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้านี้ได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดีว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน การเกื้อกูลประชาชนทั่วไปซึ่งพระสงฆ์ภาวนาหรือวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่นแม้ในปัจจุบัน บ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไป

บ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็มีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่ ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถของเราที่จะกระทำให้ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาเพื่อดึงศรัทธาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญศรี พานะจิตต์. (2546). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระครูสุภาจารย์วัฒน์. (2542). *บทบาทพระสงฆ์ชนบทท่ามกลางวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เค็ลดีไทย จำกัด.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ; อ่างใน พระครูอรัญเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณฺโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ). (2550). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวิ พลรัตน์ (บรรณาธิการ)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.